

YEŞİLDERE HEYELANI

ÖEASLAN *DJ3J. Omet Müdürlüğü, Ankara*

İzmir'in Yeşildere semtini etkileyen ^e semt halkını ölümle burun buruna getiren yer kaymasının bugün eritdiği aşama ülkemizdeki kentleşme politikasının doğal bir ürünüdür.

1950lerden sonra dığa bağımlı bîr sanayileşme sürecine giren ülkemiz Önemli yapısal değışikliklere uğramıştır, Kırsal kesimde, makinanın tarıma girmesiyle birUkte feodal ilişkiler çözülmeye, küçük üreticiler mülksüzleşmeye başlamıştır. Sanayi ürünleri tekel fiyatları ile küçük üreticîkre yansırken, küçük üreticilerin ürünlerine düşük taban fiyatları uygulanmıştır. Sonuçta küçük üreticiler giderek yoksullaşmış, topraklarını elden çıkarmak zorunda kalmış, topraklar büyük mülk sahiplerinin elinde top-

lanmıştır, Bir yandan feodal ilişkilerin çözülmesiyle teknolojinin ememediğı işgücü, diğeryandan topraklarını yitiren küçük üreticiler ve yoksul köylüler kırsal kesimde işsizler ordusunu oluşturmuşlardır.

Yaşamlarını sürdürmek için kentlere akın eden işsiz kitleler, bir yandan işsizlik sorununa çözüm ararken, diğeryandan konut sorunuyla başbaşa kalmışlardır. Gelirlerine göre kiralarm yüksek bir düzeyde olması nedeniyle yaşantılarını belediye hizmetlerinin girmediğı alanlarda kendi yaptıkları ilkel konutlarda sürdürmek zorunda bırakılmışlardır.

Çarpık ganayüeshmenin getireceğı kentleşme de kuşkusuz çarpık olacaktır. Yeşil saha, çocuk

parkı ve belediye hizmetlerinin olmadığı yerlerdeki bilimsellikten uzak düzensiz kentleşme birçok sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunun en somut Örneği, yaşayan bir örnek Yeşil« dere'dir,

İzmir'in Kadifekale eteklerinde kurulu Yeşildere semtinde başta Vezirağa olmak üzere 19 İlayıs, Altay, Rosova ve İmariye mahalleleri heyelanın etki alanına girmiş olup muhtemel bir facia ile karşı karşıyadırlar. 1923, 1950 ve 1962 yıllarında düzenlenen jeolojik raporlarda, bu alanların heyelanlı olduğu ve yerleşim alanları olarak kullanılamayacağı, bu nedenle de park ve yeşil saha olarak imar planına alınması istenmiştir. Bu öneriler dikkate alınmamış, 1967 yılında "tedbir alınmak kaydıyla" yerleşime izin verilmiştir, Açıkça halk heyelanlı bölgede yaşamaya, ev kurmaya teşvik edilmiştir, Bu karardan sonra birkaç arsa spekülâtörünün, başlarını sokacak bir yuva kurma özlemindeki yoksul halkın ceplerindeki son paralarla milyonlarına milyon kattıkları da somut bir gerçektir.

Çağdaş ülkelerde, zemin koşulları bakımından inşaat için yeterli olmayan, yer kaymaları, çamur akmaları, sel alanları, karstik alanlar, bataklıklar ve deprem kuşakları gibi sorunlu alanlarda jeoloji mühendisliğinin işlevi ön plana çıkmaktadır. Alınacak önlemler ya bu alanların çeşitli yöntemlerle iyileştirilmesi ya da alanın niteliğine uygun inşaat türü saptamak doğrudur*
Kadifekale eteklerini oluşturan kayalar egemen olarak volkaniktir. Atmosferik koşullar, yeraltı suyu, yüzey suları, kullanma suları ve ısı koşulları nedeniyle oluşan gevşek moloz malzeme sağlam ana kaya üzerinden kaymaya başlamıştır. Buradaki yer kaymasını oluşturan ve hızlandıran başlıca etkenler şunlardır:

1. Düzensiz ve sık kentleşme nedeniyle bölgenin doğal dengesinin bozulması,
2. Bölgenin I. derece deprem kuşağında bulunması, İzmir'de zaman zaman oluşan depremlerin kısa ve kuvvetli titreşim etkisiyle oturumların meydana gelmesi,
3. Yamaç eğiminin ortalama 35° olması,

4. Donma - çözülme olayları

5* Yağmur suları, yeraltı suyu ve kullanma sularının etkisi,

6. Bitki örtüsünün nicelik ve nitelik olarak yetersiz olması.

Kısaca sıralanmaya çalışılan nedenler Kadifekale eteklerindeki heyelanı oluşturan etkenlerdir* Bu etkenlerin çoğu daha önce bilinmesine karşın hişMr bilimsel önlem almada», 1967 yılında İzmir Belediyesi ile t n a r ve İskan Bakanlığı bu bölgenin iskan dışı olmadığını bildirmiş, böylece inşaat izni verilmiştir.

Düzensiz kentleşme ve Önlemlerin alınmaması, yer kaymasını tehlikeli boyutlara ulaştırmıştır. Nitekim bölgede evler çökmeye ,duvarlar çatlamaya, yarıklar büyümeye ve sözde istinat duvarları yıkılmaya başlamıştır» Tüm bunlar aktif bir yer kaymasının açık göstergeleridir*

Bu durumda ivedi olarak alınması gerekli önlemler şunlardır:

I — Heyelan jeolojisi çalışması yapılarak heyelanın nedenleri, etkinlikleri, yayılmaları ve önlemleri kesin olarak saptanmalıdır,

n — Heyelan etki alanının saptanması, etkinliğe göre E bölgeye ayrılması ve önlemlerin bu niteliklere uygun olarak alınması gerekmektedir:

a) Yöre halkına başka bir uygun yerleşim alanında devletin konut sağlaması koşuluyla, birinci derecedeki etkin sahadaki yerleşimin derhal boşaltılması,

b) ikinci derecede etkin sahada yerleşimin yukarıdaki koşul doğrultusunda, kısmen kaldırılarak heyelan önlemlerinin alınması,

c) Üçüncü derecede etkin sahada sadece uygun görülen önlemlerin alınması gerekmektedir

m — Heyelan nedenlerinin etkinlik derecesinin saptanarak sıralama yapılması ve önlemlerin en etkin nedenden başlayarak alınması gerekir.